

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 455-1903)

Originalt emne

Offentlig Renlighed

Offentlig Renlighed/Vandklosetter

Uddrag fra byrådsmødet den 6. april 1905 - side 6

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 455-1903)

I Anledning af det tidligere indkomne Andragende fra en Del Grundejere om Vilkaarene for Installation af Vandklosetter i Trøjborg-, Aldersro- og omliggende Kvarterer forelaa fra Brolægningsudvalget følgende Indstilling :

"Hermed fremsendes Forslag vedrørende Afledning af Spildevand fra W. C. fra Trøjborg-Aldersro-Kathrinebjerg Kvarteret, udarbejdet af Stadsingeniøren i Henhold til Byraadets Beslutning.

Forslaget gaar ud paa at føre en Støbejernsledning, omgivet af en Monierkonstruktion ud paa Bugten i en skraa Retning med en Længde i Havet af ca. 1050 Fod, saaledes at Endepunktet falder ca. 700 Fod ret ud for Kysten paa en Vanddybde af 18 Fod. Ledningens Lysning bliver 16".

Forinden Spildevandet faar Adgang til denne Ledning, opsamles det i et Skyllebassin paa ca. 1000 Kubikfods Indhold, stort nok til at kunne vedligeholde en Skyllestrøm igennem Ledningen ca. 4 Minuter.

Skytningen iværksættes ved Hjælp af en Hævert. Anordningen tænkes saaledes, at der senere vil kunne slutte sig et Septictank-Anlæg til Skyllebassinet, dersom et saadant maatte vise sig formaalstjenligt, se Plan VIII.

Bekostningen ved Anlægget vil efter Overslaget blive Kr. 41,700, idet Udvalget slutter sig til Stadsingeniørens Forslag om at foretrække Skyllebassinet fremfor straks at begynde med en Septictank, ved hvilken Bekostningen vil blive ca. Kr. 54,000.

For at undersøge, hvor mange W. C. Beboerne i det paagældende Kvarter kunne ønske at installere, har Udvalget anmodet Andragerne om at anstille en Undersøgelse i saa Henseende. Resultatet foreligger i vedføjede Lister, hvor Grundejerne have tegnet sig for ialt 212 Vandklosetter til en aarlig Afgift af 10 Kr. samt Vandafgift efter Vandmaaler.

Samtlige tegnede Vandklosetter kunne ifølge Stadsingeniørens Undersøgelse forsynes med Vand fra det tilstedeværende høje Reservoir.

I den Redegørelse, Udvalget tilstillede Byraadet under 17. Maj f. A., gjorde Udvalget opmærksom paa, at det hele Areal, som afvandes til Trøjborg Kloakerne andrager 370 Td. Land, paa hvilket Areal der vil kunne paaregnes ca. 3330 Vandklosetter.

Det Areal, Andragerne repræsentere, udgør ca. 170 Td. Land, paa hvilket der vil kunne paaregnes ca. 1630 W. C.

Det allerede tegnede Antal Klosetter vil efter det her foreliggende give en aarlig Afgift af ca. Kr. 2100, foruden Vandafgiften efter Maaler, og det vil altsaa rigelig kunne dække Renten af Anlægssummen.

Udvalget henstiller derfor til Byraadet, at Kommunen selv paatager sig Udførelsen af Anlægget efter Plan VIII til en Anlægssum af Kr. 41,700, og tager under Overvejelse, ad hvilken Vej Beløbet kan skaffes til Veje."

Vestesen gennemgik den foreliggende Indstilling. Efter at Raadet sidst, da Sagen var til Behandling, havde bevilget et Beløb af 1000 Kr. til Undersøgelse af Muligheden af at skaffe Afløb i Havet fra Vandklosetter paa de ommeldte Kvarterer, havde Udvalget ladet de nødvendige Forundersøgelser foretage, og idet han kunde henvise til den gjorte Indstilling, skulde han tilføje, at Udvalget nu mente, at Sagen var saa vidt fremskreden, at der kunde tages fat paa dens Gennemførelse, forsaavidt Raadet mente, at Kommunen i Øjeblikket var i Stand til at tilvejebringe den til Anlægget medgaaende Kapital. At Foretagendet kunde forrente sig, var paavist i Indstillingen, og det tvivlede Taleren heller ikke om. Han skulde i denne Forbindelse lægge et Ord ind for, at man saa meget som muligt søgte at fremskynde Tilvejebringelsen af det projekterede Spildevands Regulativ; det var til stor Gene for Stadsingeniøren ved de Kloakanlæg, han skulde kontrollere, at han ikke havde et Regulativ

at kunne henvise til.

Jacob Jensen skulde ikke komme ind paa den tekniske Side af Sagen, der vel maatte antages at være tilstrækkelig undersøgt; derimod kunde han ikke billige den Form, hvorunder hele Planen tænktes realiseret, idet det var i absolut Modstrid med, hvad der hidtil havde været Skik ved lignende Anlæg, naar Udvalget foreslog, at Kommunen for egen Regning skulde anlægge Ledningen til Afløb for Vandklosetter paa det omhandlede Areal. Da den nylig fuldendte Trøjborgkloak anlagdes, maatte Grundejerne ogsaa betale dens Forlængelse ud i Havet, og det var i det hele taget rimeligt, at de paagældende Grundejere ikke blot betalte Anlægget af Kloaker i Gaderne, men ogsaa affholdt Udgifterne ved Ledninger til Havet, forsaavidt saadanne var nødvendige. Det havde man jo ogsaa forlangt, da Guldsmedgade-Konsortiet ønskede Vandklosetter i sine Ejendomme; det havde maattet bekoste en Ledning fra disse Ejendomme ud i Havet. Det samme Princip havde ligeledes været raadende, hvor Kommunen selv ejede Grundene som f. Eks. i Marselisborgterrænet. For at stille alle Grundejere ens i den indbyrdes Konkurrence, maatte man ogsaa fra Kommunens Side behandle dem paa samme Maade, og der var derfor ingen Grund til, at Kommunen i dette Tilfælde skulde begunstige den nordlige Bydel ved at afholde Udgiften ved det foreslaaede Anlæg. Hvis Kommunen skulde gøre det, vilde det i Virkeligheden gaa ud over alle Byens Skatteborgere, idet det vilde medføre en Stigning af Skatteprocenten med $\frac{1}{2}$ pCt., medens hele Udgiften for Andragerne, der ejede ca. 170 Td. Land i de nævnte Kvarterer, naar de selv skulde bekoste Anlægget, næppe vilde blive mere end ca. 2 Øre pr. kv Alen, og det kunde de nok bære. Noget andet var, at Kommunen forskudsvis kunde afholde Anlægsomkostningerne mod at faa dem refunderede af de vedkommende Grundejere, efterhaanden som de fik deres Grunde bebyggede.

Vestesen var blevet noget overrasket over den af Jacob Jensen hævdede Opfattelse. Det foreslaaede Anlæg burde ikke overlades til Gennemførelse af Private. Der var ved dette, der skulde føres langt ud i Havet, saa mange Hensyn

kloak anlagdes, maatte Grundejerne ogsaa betale dens Forlængelse ud i Havet, og det var i det hele taget rimeligt, at de paagældende Grundejere ikke blot betalte Anlægget af Kloaker i Gaderne, men ogsaa affholdt Udgifterne ved Ledninger til Havet, forsaavidt saadanne var nødvendige. Det havde man jo ogsaa forlangt, da Guldsmedgade-Konsortiet ønskede Vandklosetter i sine Ejendomme; det havde maattet bekoste en Ledning fra disse

Ejendomme ud i Havet. Det samme Princip havde ligeledes været raadende, hvor Kommunen selv ejede Grundene som f. Eks. i Marselisborgterrænet. For at stille alle Grundejere ens i den indbyrdes Konkurrence, maatte man ogsaa fra Kommunens Side behandle dem paa samme Maade, og der var derfor ingen Grund til, at Kommunen i dette Tilfælde skulde begunstige den nordlige Bydel ved at afholde Udgiften ved det foreslaaede Anlæg. Hvis Kommunen skulde gøre det, vilde det i Virkeligheden gaa ud over alle Byens Skatteborgere, idet det vilde medføre en Stigning af Skatteprocenten med $\frac{1}{2}$ pCt., medens hele Udgiften for Andragerne, der ejede ca. 170 Td. Land i de nævnte Kvarterer, naar de selv skulde bekoste Anlægget, næppe vilde blive mere end ca. 2 Øre pr. kv Alen, og det kunde de nok bære. Noget andet var, at Kommunen forskudsvis kunde afholde Anlægsomkostningerne mod at faa dem refunderede af de vedkommende Grundejere, efterhaanden som de fik deres Grunde bebyggede.

Vestesen var blevet noget overrasket over den af Jacob Jensen hævdede Opfattelse. Det foreslaaede Anlæg burde ikke overlades til Gennemførelse af Private. Der var ved dette, der skulde føres langt ud i Havet, saa mange Hensyn at tage og saa mange forskellige Autoriteter at forhandle med, at det i sidste Instans maatte være Kommunen, der bar Ansvaret for det. Dertil kom, at det i Virkeligheden vilde blive et i pekuniær Henseende særdeles godt Foretagende; allerede med Afgiften af de nu tegnede Vandklosetter vilde Anlægssummen kunne forrentes med ca. 5 pCt., og efterhaanden som Grundene yderligere bebyggedes, og man paabød obligatorisk Indførelse af Vandklosetter i Nybygninger, vilde Indtægten naturligvis blive meget større. Grundejerne var villige til at bekoste Anlægget, naar de til Gengæld maatte oppebære Afgiften af de installerede Vandklosetter, men dette mente Udvalget som sagt ikke at kunne tilraade at gaa ind paa. Overlod man Anlægget til de private Grundejere, vilde det let medføre, at man fik forskelligartede Anlæg i de forskellige Bydele, medens Udvalget ønskede, at der tilvejebragtes noget, der i sin Tid kunde indgaa som Led i den projekterede store Kloakplan for hele Byen. At der inde i Byen var opstillet særlige Betingelser for Tilladelsen til Indretning af Vandklosetanlæg var en Ting for sig, da dette kun fandt Sted ganske undtagelsesvis og var noget, som man til en vis Grad ønskede at hæmme noget.

Jacob Jensen kunde ikke erkende, at de omtalte Forhandlinger med forskellige Autoriteter angaaende det nu omdebatterede Anlæg var af anden Natur end de, der fandt Sted ved Gennemførelsen af den tidligere nævnte Kloak ved Trøjborg, som Grundejerne havde maattet betale i dens fulde Udstrækning. Hvad Ansvaret for Ledningen angik, maatte

naturligvis Kommunen bære det; det var kun selve Anlægget af denne, Grundejerne skulde foretage. Naar det fremhævedes, at det omhandlede Anlæg var saa udmærket i økonomisk Henseende, maatte han over for denne Betragtning gøre gældende, at det vel ikke kunde blive mere indbringende Nord end Syd for Byen, og for sidstnævnte Bydels Vedkommende havde man dog ikke fundet sig foranlediget til at lade Kommunen afholde Udgiften ved det. Kommunen havde iøvrigt i de i Gaderne nedlagte Gas- og Vandledninger saa store Kapitaler staaende i de nu ommeldte Kvarterer, at det vilde være rart, om man - hvad man hidtil ikke havde - kunde faa nogen Rente af dem.

J. C. Petersen troede ikke, at Jacob Jensen havde det rette Syn paa den foreliggende Sag. Denne maatte betragtes i Forbindelse med den store Kloakplan, der skulde gennemføres, naar W. C. Systemet indførtes for hele Byen, og Forholdet var da dette, at man, hvis den særlige Ledning fra Trøjborgkvarteret ikke anlagdes nu, blev nødt til at tage den med senere. Som omtalt ved tidligere Behandlinger af Spørgsmaalet kunde der spares adskillige Tusinde Kroner ved den store Kloakplan, hvis man lod Trøjborgkvarteret faa Afløb gennem en særlig Ledning direkte til Havet i Stedet for at anvende Pumpning. Hvis man nu lod Grundejerne selv betale Ledningen til Havet, og man saa senere fik den store Kloakplan for hele Byen gennemført, saa kom de i Virkeligheden til at betale ikke blot for sig selv, men havde ogsaa afholdt en Ugift, der ellers vilde have faldet alle Skatteborgerne til Byrde.

Filtensborg havde ikke opfattet det nu foreslaaede Projekt som et Led af den nævnte Kloakplan for hele Byen. Naar denne engang skulde gennemføres, kom de paagældende Grundejere til at betale herfor, efterhaanden som de ønskede Vandklosetter i deres Ejendomme. Han kunde ikke se. nogen Grund til, at Andragerne ikke selv skulde betale den omhandlede Ledning, men han havde intet mod, at Kommunen foreløbig stod i Forskud for Beløbet.

Jacob Jensen skulde overfor J. C. Petersen gøre gældende, at den af ham paaberaabte Besparelse for. den store Kloakplan ved Anlægget af Ledningen fra Trøjborgkvarteret netop kun indvandt, hvis dette Kvarter holdtes ude fra den store Plan, medens Spildevandet derfra afledtes ved sit eget Tryk, hvad der ubetinget var det mest økonomiske. Afledningen af Spildevandet fra Trøjborgkvarteret var saaledes en Plan ganske for sig selv.

Mikael Johansen anbefalede at følge Udvalgets Indstilling. Ledningen fra Marselisborgterrænet var faktisk betalt af Kommunen, og herefter havde den nordlige Bydel

Krav paa, at der toges samme Hensyn til den.

Johan Pedersen var i det væsentlige enig med Jacob Jensen. Naar som Tilfældet var, Jorderne Syd paa havde maattet bære Udgifterne ved Kloaken til Afledning af Spildevandet fra dem, var det ikke mere end rimeligt, at Grundejerne Nord for Byen selv maatte betale den omhandlede Ledning. Kunde Kommunen imidlertid staa i Forskud for dem, saaledes at de kun behøvede at betale, efterhaanden som de fik deres Grunde bebyggede, var det jo rart.

Vestesen maatte hævde, at den nu foreforeliggende Kloakplan kun var en Del af den store Plan om Afledning fra Vandklosetter hele Byen over, og den var fremkommen nu, alene fordi Andragerne havde ønsket den fremmet, og fordi den kunde gennemføres for sig selv paa Grund af det omhandlede Terræns Beskaffenhed. Naar den store Kloakplan engang kom til Gennemførelse, var det vel iøvrigt næppe Meningen, at man vilde paaligne Grundejerne Udgifterne hertil, men man vilde formentlig skaffe sig Dækning ved at opkræve en vis Afgift pr. Vandkloset, idet man samtidig gjorde Indførelsen af Vandkloset obligatorisk. Han kunde stadig ikke se rettere, end at det i foreliggende Tilfælde var det eneste naturlige, at Kommunen bar Udgiften og Ansvaret ved den omtalte Ledning, der skulde føres langt ud i Havet. Hvis Sundhedsautoriteterne engang skulde finde paa at forlange Ledningen forlænget, vilde der ogsaa opstaa Vanskeligheder, hvis man nu overlod Grundejerne at lade den projekterede Ledning anlægge.

Jacob Jensen vidste nok, at Folk her i Byen i Almindelighed var temmelig uvidende om, hvorledes Forvaltningen af Marselisborgterrænet foretoges, og troede, at Kommunen stadig bragte store Ofre for denne Bydels Skyld, men at et Medlem af Raadet kunde gøre sig skyldig i en saadan Misforstaaelse af dette Forhold som i denne Sag Mikael Johansen, havde han dog ikke tænkt sig. Omkostningerne ved den oftnævnte Kloak paa paa Marselisborgterrænet var afholdt paa Marselisborg Kontoen og var saaledes ikke faldet Skatteyderne til Byrde, og det var saaledes Jorderne selv, der havde betalt Kloaken. Hvad selve den foreliggende Sag angik, var han ingenlunde blevet overbevist af Vestesens Bemærkninger. Han var stadig af den Mening, at Grundejerne nord for Byen burde bekoste Anlægget af den foreslaaede Ledning, der var af Interesse for at de kunde frugtbargøre deres Grunde. Hvad der i Fremtiden kunde ske med disse Grunde var det ganske unyttigt at komme ind paa, da det der forlangtes kun kunde være, at Grundejerne skulde betale selve dennes Anlægssum. At denne Kloak dannede et Led af den store Kloakplan, kun han

ikke erkende; det var en Plan, ganske for sig selv om Afvanding af et Kvarter, der laa saa højt, at Spildevandets kunde løbe bort under sit eget Tryk, og dette Kvarter skulde slet ikke medtages i den projekterede saakaldte store Plan.

Mikael Johansen syntes, at det kunde være temmelig ligegyldigt, om man i det nævnte Tilfælde havde taget Pengene paa den ene eller den anden Konto; i Realiteten var det dog Kommunen, der maatte udrede Pengene. Grundejerne havde Byrder nok at bære - fornylig havde man bebyrdet dem med 70000 Kr. til Ejendomsskyld - saa man kunde nok vise dem det Hensyn at fritage dem for at bekoste den omhandlede Ledning.

Johan Pedersen kunde ikke dele den foregaaende Talers Opfattelse. Kloaken i det sydlige Kvarter var betalt af Grundene der, og hvis man ikke vilde forlange, at Grundejerne Nord for Byen skulde betale Ledningen fra deres Grunde, maatte man yde Marselisborg Kontoen Refusion af de af denne afholdte Udgifter til den omtalte Ledning.

Nørgaard var tilbøjelig til at mene, at den af Jacob Jensen hævdede Anskuelse nærmest var den rette, men man kunde maaske finde en Vej til at forene de modstridende Anskuelser. Og da Sagens finansielle Side dog skulde drøftes af Budgetudvalget, vilde han foreslaa, at man overdrog Brolægningsudvalget og Budgetudvalget i Forening at tage Sagen under Overvejelse.

Vestesen kunde tiltræde Nørgaards Forslag.

tigt at komme ind paa, da det der forlangtes kun kunde være, at Grundejerne skulde betale selve dennes Anlægssum. At denne Kloak dannede et Led af den store Kloakplan, kun han ikke erkende; det var en Plan, ganske for sig selv om Afvanding af et Kvarter, der laa saa højt, at Spildevandets kunde løbe bort under sit eget Tryk, og dette Kvarter skulde slet ikke medtages i den projekterede saakaldte store Plan.

Mikael Johansen syntes, at det kunde være temmelig ligegyldigt, om man i det nævnte Tilfælde havde taget Pengene paa den ene eller den anden Konto; i Realiteten var det dog Kommunen, der maatte udrede Pengene. Grundejerne havde Byrder nok at bære - fornylig havde man bebyrdet dem med 70000 Kr. til Ejendomsskyld - saa man kunde nok vise dem det Hensyn at fritage dem for at bekoste den omhandlede Ledning.

Johan Pedersen kunde ikke dele den foregaaende Talers Opfattelse. Kloaken i det sydlige Kvarter var betalt af Grundene der, og hvis man ikke vilde forlange, at Grundejerne Nord for Byen skulde betale Ledningen fra deres Grunde, maatte man yde Marselisborg Kontoen

Refusion af de af denne afholdte Udgifter til den omtalte Ledning.

Nørgaard var tilbøjelig til at mene, at den af Jacob Jensen hævdede Anskuelse nærmest var den rette, men man kunde maaske finde en Vej til at forene de modstridende Anskuelser. Og da Sagens finansielle Side dog skulde drøftes af Budgetudvalget, vilde han foreslaa, at man overdrog Brolægningsudvalget og Budgetudvalget i Forening at tage Sagen under Overvejelse.

Vestesen kunde tiltræde Nørgaards Forslag.

Filtensborg kunde ønske, at man, inden Sagen gik til Behandling af det foreslaaede kombinerede Udvalg, gennem en Afstemning fik konstanteret, om der i Raadet var Stemning for at lade Kommunen afholde Udgifterne ved Anlægget eller at lade Grundejerne selv betale det.

Nørgaard vilde ikke finde det rigtigt, om man ved en saadan Afstemning vilde sætte en Grænse for Udvalgenes Forhandling. Skulde man kunne vente sig noget Udbytte af en saadan, maatte de være ganske frit stillede.

Johan Pedersen var af samme Mening som den foregaaende Taler.

Sagen gik til Overvejelse af Brolægningsudvalget og Budgetudvalget i Forening.